

program
rewitalizacji
polskich
miast

partnerzy programu

patronat programu

Więcej informacji o programie na www.buildercorp.pl

IDEA • FINANSOWANIE • PROJEKTOWANIE • REALIZACJA • SPECJALIZACJA • WYKONAWCY
TECHNOLOGIE • PRODUCENCI • UTRZYMANIE • INWESTYCJE • PARTNERZY • MIASTA

NOWE CENTRUM na setne urodziny

Builder 74
czerwiec 2017

Anna Zubko
Bartosz Matylewicz

Czy stworzenie centrum w stuletnim mieście jest możliwe? W Dąbrowie Górniczej podjęto to wyzwanie. Rozpoczęła się realizacja projektu Fabryka Pełna Życia, który zakłada stworzenie tętniącego życiem serca miasta. Jest wola miasta, zainteresowanie i duże oczekiwania mieszkańców. Na modelową rewitalizację Dąbrowa Górnicza zdobyła już pieniądze z UE.

Współczesną Dąbrowę Górniczą ukształtował przemysł. To on determinował urbanistyczny układ miasta. W ścisłym centrum zlokalizowane były m.in. kopalnia, huta stali i fabryka obrabiarek Defum. Efektem tego jest brak wyróżniającego się centrum miasta z charakterystycznymi dla takich miejsc funkcjami. Po wielu latach pojawiła się szansa, aby to zmienić.

Pomysł, a zarazem konieczność stworzenia w stuletniej dziś Dąbrowie prawdziwego centrum miasta, nie jest nowy. Wskazanie optymalnego miejsca nastąpiło już w latach 90. Odpowiedni zapis znalazł się w strategii rozwoju miasta z 1998 roku. Kilka lat później, w strategii z 2007 roku, doprecyzowano: tereny Defum mają się stać tętniącym sercem i wizytówką miasta.

– *Determinacja i szukanie nowych wyzwań pchnęło nas do tego, aby przejąć teren Defumi stworzyć tu przestrzeń, której w Dąbrowie Górniczej zawsze brakowało* – mówi Marcin Bazylak, zastępca prezydenta Dąbrowy Górniczej. W 2015 roku za 800 tys. zł Dąbrowa Górnicza kupiła tereny nieczynnej fabryki Defum, w sumie 4 hektary w samym sercu miasta. Równolegle rozpoczęto starania o pozyskanie funduszy na rewitalizację śródmieścia.

Bo właśnie rewitalizacja terenów po dawnej fabryce, wykorzystanie magii starych hal, odpowiednie za-

Rewitalizacja to przywracanie życia, a życie w puste przestrzenie mogą wnieść tylko ludzie.

Fot. arch. Marek Wąbowski

Konsultacje

Fot. arch. UMDCG

Bieg Color Run

Fot. arch. Dorlusz Nowak

Fabryka Kultury

Fot. arch. Dorlusz Nowak

Trening Runmageddon

Fot. arch. Dorlusz Nowak

gospodarowanie śródmieścia daje szansę na stworzenie otwartej przestrzeni publicznej, która stanie się nowym centrum miasta. Miejscem tętniącym życiem, pełnym zieleni, z deptakiem łączącym rejon dworca kolejowego z Pałacem Kultury Zagłębia oraz Wyższą Szkołą Biznesu. Ogromny potencjał mają też budynki dawnej fabryki i stare hale fabryczne, które zamienią swój dotychczasowy charakter na pomieszczenia wystawiennicze, miejsce dla gastronomii czy rekreacji. Jednak ostateczny kształt nowemu centrum nadadzą mieszkańcy.

Partycypacja

– Papier jest cierpliwy i narysować można wszystko, jednak dobre centrum powinno być przede wszystkim jak historyczna agora – pełna ludzi, otwarta dla wszystkich bez względu na wiek czy status majątkowy. Projektując takie miejsce, trzeba sobie też odpowiedzieć na dwa pytania: o funkcję, czyli dlaczego ludzie będą to miejsce chcieli odwiedzić, a potem o formę, czyli jak ma wyglądać, żeby ludzie czuli się w nim dobrze. Z pewnością pomogą w tym metody partycypacyjnego projektowania, na które wiem, że Dąbrowa Górnicza stawia – dr arch. Justyna Gorgoń, wykładowca Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach i ekspert Ministerstwa Rozwoju, z którą miasto współpracuje od samego początku prac nad projektem. Defum ma wszelkie predyspozycje, by stać się dobrym centrum i na pewno będzie gratką dla architektów. Jest tu tło historyczne, do którego będzie można się odnieść. Jest też zastana ciekawa warstwa architektoniczna, która może stanowić pewne ograniczenie, ale z pewnością będzie też doskonałą inspiracją.

– Mam nadzieję, że w Dąbrowie uda się uniknąć błędów innych samorządów, które zachwyciły się rewitalizacją techniczną, w jakiej ukryły swoje bieżące zadania, a całkowicie pominęły rewitalizację społeczną. Trzeba pamiętać o tym, że rewitalizacja to przywracanie życia, a życie w puste przestrzenie mogą wnieść tylko ludzie – podsumowuje dr Gorgoń.

O współpracę z mieszkańcami spokojny jest zastępca prezydenta miasta. – Doświadczeń

w partycypacji mamy sporo, dzięki czemu udało się nam zbudować z mieszkańcami wzajemne zaufanie, na którym chcielibyśmy oprzeć ten projekt. Przewidziany jest on na wiele lat, nie dlatego że nie mamy pomysłu, ale dlatego, że chcielibyśmy, aby powoli dojrzywał on w głowach mieszkańców i żebyśmy mieli czas zastanowić się nad całością zmian w śródmieściu Dąbrowy Górniczej. Cierpliwość pozwoli nam stworzyć coś na lata, a nie tylko odpowiadającego potrzebom chwili – mówi Marcin Bazylak.

Podczas licznych spotkań i warsztatów mieszkańcy wskazują swoje pomysły na nowe centrum. Wśród nich znalazły się restauracja, hala koncertowa i amfiteatr, kino plenerowe, sala multimedialna, przestrzeń publiczna dostępna dla spragnionych kultury mieszkańców.

Mieszkańcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorcy i eksperci już na samym początku całego przedsięwzięcia zostali zaproszeni do rozmów o przyszłości terenów fabryki. Rozpoczęły się warsztaty, spotkania, dyskusje. Latem ubiegłego roku przestrzeń została uporządkowana i symbolicznie oddana mieszkańcom. Już teraz odbywają się tu rozmaite imprezy, gry terenowe, z pobliskiego parku Hallera przeniesiono giełdę staroci. Niebawem zostanie tu urządzony ogród i postawiony kontener, w których powstaną nie tylko knajpki, ale będą organizowane również wydarzenia kulturalne. Wszystko po to, żeby mieszkańcy oswoić z tym miejscem.

Podczas licznych spotkań i warsztatów mieszkańcy wskazują swoje pomysły na to miejsce. Wśród nich znalazły się: restauracja, hala koncertowa i amfiteatr, kino plenerowe, sala multimedialna, przestrzeń publiczna dostępna dla spragnionych kultury mieszkańców.

Wkrótce powstanie raport sporządzony po debatach i warsztatach. Da on odpowiedź na pyta-

Koncert na otwarcie Fabryki Pełnej Życia

Fot. arch. psfitykowska.pl

Piknik rodzinny

Fot. arch. Dorlaż Nowak

Oprócz koncepcji ożywienia terenów byłej fabryki w mieście powstał projekt całkowitej zmiany organizacji ruchu. Ma tu zapanować „Zielona mobilność”. Projekt zakłada budowę dróg rowerowych, wypożyczalnię rowerów, a także utworzenie centrów przesiadkowych.

Giełda staroci

Fot. arch. Dorlaż Nowak

Fa-bryka, czyli złot samochodów po tuningu

Fot. arch. Dorlaż Nowak

nie, czego oczekują mieszkańcy. Raport zostanie omówiony z ekspertami i przedsiębiorcami. Wówczas też zdefiniowane zostanie to, co jest możliwe do wykonania, co musi zrobić miasto, a czym może zająć się biznes.

Zielona mobilność odmieni Dąbrowę Górniczą

– *Jako historyk sztuki powiem, że nie ma uniwersalnej definicji centrum. Albo jest to miejsce stworzone przez architektów, albo wybrane przez ludzi. Pierwsze przeważnie kończą źle, te drugie trwają* – mówi Leszek Jodliński, dyrektor Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, który w ramach panelu ekspertów dzielił się z dąbrowskimi urzędnikami swoimi doświadczeniami związanymi z rewitalizacją terenów byłej kopalni, na których powstała nowa siedziba Muzeum Śląskiego w Katowicach i podpowiada, że tworząc nowe centrum, nie możemy też zapominać o jego otoczeniu i skomunikowaniu go z pozostałymi częściami miasta.

W Dąbrowie do tego tematu podchodzą bardzo poważnie. Poza koncepcją zagospodarowania i ożywienia terenów byłej fabryki w mieście powstał już drugi ważny projekt całkowitej zmiany organizacji ruchu. Ma tu zapanować „Zielona mobilność”.

Projekt zakłada budowę dróg rowerowych, wypożyczalnię rowerów, a także utworzenie centrów przesiadkowych. Dokument jest gotowy. Wcześniej wypowiedzieli się w tej sprawie mieszkańcy. Zaprojektowana na nowo komunikacja w Dąbrowie Górniczej ma zintegrować śródmieście z pozostałymi częściami miasta.

– *Jeśli zależy nam na tym, aby zachęcić mieszkańców do przebywania w centrum miasta i spędzania tu czasu, powinniśmy dać ludziom możliwość swobodnego przemieszczania się w przestrzeni publicznej* – mówi Andrzej Szamborski, autor koncepcji „Zielonej Mobilności” w Dąbrowie Górniczej. Aby tak się stało, musimy renegotjować dzisiejszy model komunikacji w mieście, który został niemal w pełni zawłaszczony przez samochody. Oczywiście jest to stan zastany. Cała oś komunikacyjna miasta powstawała razem z budową Huty Katowice, do której wiodły

niemal wszystkie drogi. Od tego czasu minęło jednak 40 lat, miasto się zmieniło, ale układ komunikacyjny za nim nie nadążył. Projekt „Zielonej mobilności” oraz Fabryka Pełna Życia dają szansę, aby ten stan rzeczy zmienić.

Co ważne, opracowanie, które powstało na zlecenie miasta, to nie lista pobożnych życzeń, ale również projekt konkretnych rozwiązań, które miasto chce wprowadzić. To np. budowa bram wjazdowych do miasta, które informują kierowców, że są na terenie zabudowanym i optycznie zacieśniają ulice, to budowa nowych oraz wyniesionych przejść dla pieszych, zawężanie szerokości pasa ruchu czy tworzenie przejść dla pieszych w obrębie przystanków. Nie brak też gotowych pomysłów na poprawę komunikacji publicznej. Wraz z przebudową śródmieścia wiele można i należy zmienić, dostosować do nowych potrzeb mieszkańców, ludzi młodych i zmieniających się trendów.

Miasto planuje budowę drogi, która umożliwi samochodom i autobusom dojazd bezpośredni pod zabytkowy dworzec. Tam też powstaną miejsca parkingowe i rowerowe wraz z wypożyczalnią rowerów.

Właśnie te inwestycje mają towarzyszyć projektowi Fabryki Pełnej Życia. Skomunikowanie całego miasta z nowym centrum i przebudowanym dworcem ma być jednym z najważniejszych punktów projektu. W dokumencie „Zielona mobilność” znajdujemy też zapowiedź budowy parkingów w systemie Park&Ride. Dzięki zmianom łatwiej będzie poruszać się po Dąbrowie Górniczej i przemieszczać z atrakcyjnych terenów rekreacyjnych bezpośrednio do nowego śródmieścia.

Stuletnia Dąbrowa Górnicza rodzi się na nowo. Śmiało plany stworzenia nowego śródmieścia to zadanie na najbliższych kilka lat. Miasto zakłada, że rozpoczęty proces rewitalizacji pociągnie za sobą nie tylko przemiany przestrzenne i ekonomiczne, ale i społeczne. Zaprojektowana wspólnie z mieszkańcami przestrzeń publiczna w centrum miasta z bogatą ofertą, spełniającą oczekiwania mieszkańców, będzie łączyła życie, zintegruje społeczność i wyzwoli nową energię. ■